

1 Úvod

Podstatnou složkou výpovědi České školní inspekce o kvalitě vzdělávání v konkrétní škole i o kvalitě vzdělávací soustavy jako celku je hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání podle příslušných rámcových vzdělávacích programů (dále také „RVP“), přičemž předmětem zájmu není pouze vzdělávání v profilových či neprofilových vyučovacích předmětech, ale v pravidelných cyklech se Česká školní inspekce zaměřuje také na sledování rozvoje vybraných gramotností.

1.1 Cíl šetření

Cílem tematického šetření, jehož výsledky představuje tato zpráva, bylo posoudit podmínky a průběh realizace témat souvisejících s mediální výchovou (dále jen mediální výchova)¹ na základních a středních školách, zhodnotit dosaženou úroveň mediální gramotnosti² žáků 2. stupně základních škol a středních škol³ a diskutovat vybrané aspekty rozvoje mediální výchovy. Tímto způsobem je položen základ pro sledování realizace mediální výchovy a dosažené úrovně mediální gramotnosti u žáků těchto druhů škol v budoucnu, neboť inspekční činnost se zaměřením na oblast mediální výchovy a mediální gramotnosti byla ze strany České školní inspekce uskutečněna poprvé. Souvisejícím cílem tematického šetření pak je formulace doporučení k další podpoře efektivitu výuky témat souvisejících s mediální gramotností, ale také k lepší systémové podpoře mediální výchovy na úrovni celé vzdělávací soustavy. Tematické šetření bylo realizováno v průběhu celého školního roku 2017/2018 a složeno bylo jak z hodnotící inspekční činnosti realizované přímo ve školách, tak z elektronického ověřování výsledků žáků doplněného o různá zjišťování a dotazování (k tomu dále v textu).

1.2 Obecné vymezení mediální výchovy a mediální gramotnosti

Pojmy mediální výchova a mediální gramotnost jsou v dalším textu této tematické zprávy chápány následujícím způsobem – pojem mediální výchova ve smyslu výchovně-vzdělávacího procesu a pojem mediální gramotnost ve smyslu znalostí a dovedností žáků uplatňovat získané poznatky při standardních životních situacích.

Takové chápání obou pojmů vychází z jejich vymezení v relevantních dokumentech, primárně v RVP příslušných pro dané obory vzdělání, v nichž je ovšem postavení mediální výchovy různé⁴. Takto například RVP pro základní vzdělávání uvádí, že „Průřezové téma Mediální výchova v základním vzdělávání nabízí elementární poznatky a dovednosti týkající se mediální komunikace a práce s médii. (...) Mediální výchova má vybavit žáka základní úrovní mediální gramotnosti. Ta zahrnuje jednak osvojení si některých základních poznatků o fungování a společenské roli současných médií (o jejich historii, struktuře fungování), jednak získání dovedností podporujících poučené, aktivní a nezávislé zapojení jednotlivce do mediální

¹ Mediální výchova představuje průřezové téma vzdělávání, které souvisí s řadou dílčích témat. Pro zjednodušení a lepší srozumitelnost je v dalším textu používán pouze pojem *mediální výchova*. Podrobnější pojmoslovný komentář je uveden v kapitole 1.2.

² Pro pojem *mediální gramotnost* dtto.

³ V případě žáků základních škol jsou z tohoto hodnocení vynecháni žáci odpovídajících ročníků víceletých gymnázií. Žáci víceletých gymnázií jsou zařazeni do hodnocení na úrovni středních škol.

⁴ V některých RVP je mediální výchova explicitně uvedena jako jedno z průřezových témat vzdělávání (např. RVP pro základní vzdělávání, RVP pro gymnázia), přičemž v těch RVP, kde tomu tak není, jsou některé výstupy mediální výchovy součástí relevantních vzdělávacích oblastí, kompetencí nebo výchov (např. vzdělávací oblasti týkající se občanského základu v relevantních RVP pro střední odborné vzdělávání).